

s. Jkeř

POLITICKOORGANIZAČNÍ ODDĚLENÍ ÚV KSČ

NÁRODNÍ ARCHIV

ZRUŠEN STUPĚŇ UTAJENÍ

TAJNÉ

Důvod: 490/2 - 176/10

PhDr. Alena Nosková

Datum: 17. 4. 08

Podpis: [signature]

Výtisk číslo:

1

VNITROSTRANICKÁ INFORMACE

88

✓ 23

DO MĚSÍCE VRAŤ VŠEOBECNĚMU ODDĚLENÍ ÚV KSČ

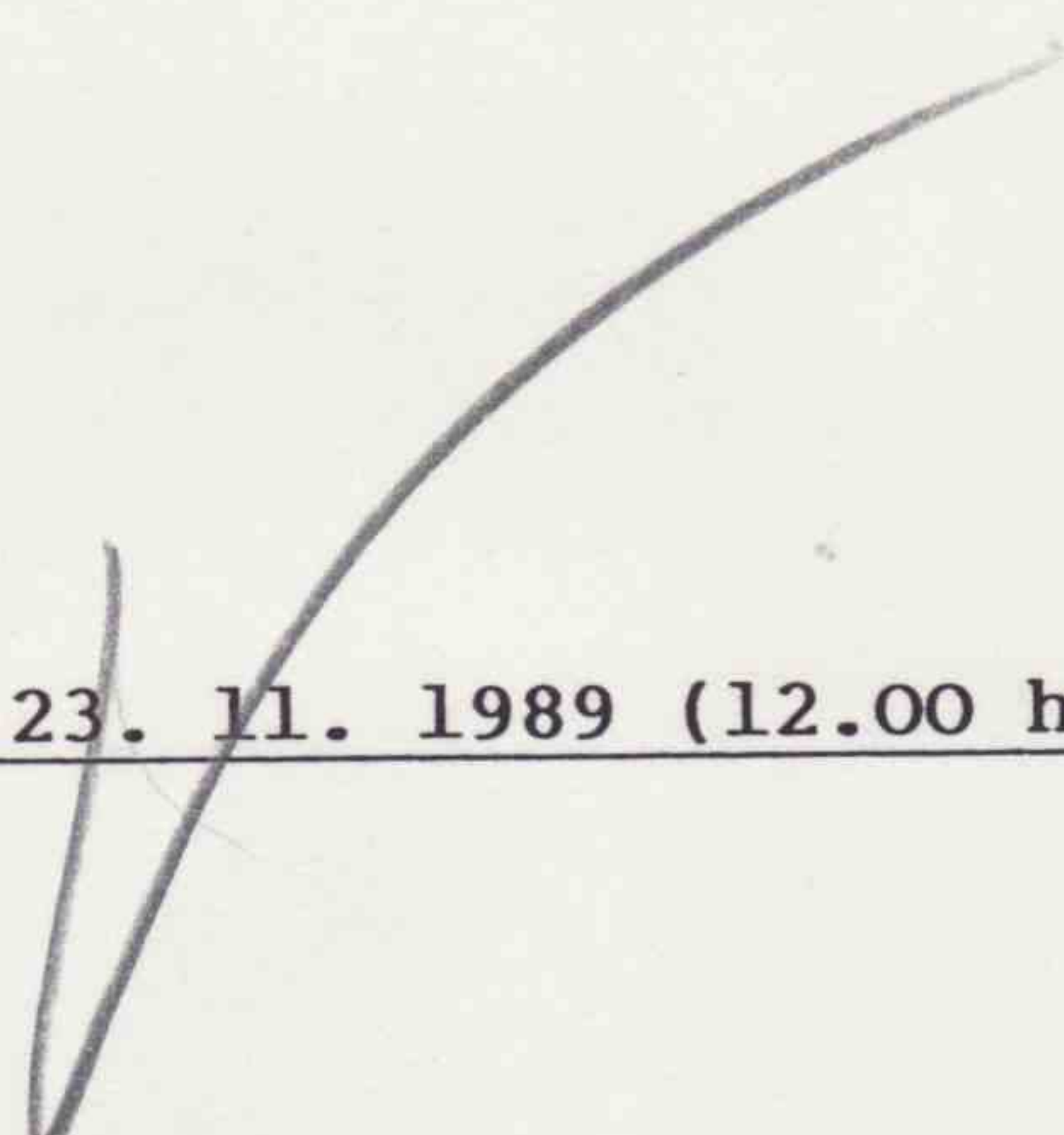
Č. j.: inf. 03224 88
Počet listů: 11
Počet výtisků: 27
Den vydání: 23. listopadu 1989

OBSAH

Operativní informace k 23. 11. 1989 (12.00 hodin)

V průběhu včerejšího dne se politické napětí ve společnosti dále stupňovalo. Pokračovaly stávky studentů, ke kterým se připojily další střední školy a SOU. V nezmenšené míře probíhaly rovněž stávky herců a pracovníků divadel. V Praze, Brně, Bratislavě i dalších městech ČSSR se uskutečnily masové demonstrace. Na podporu požadavků studentů a kulturní fronty se vyjadřují některé pracovní kolektivy. Jiné naproti tomu žádají okamžité obnovení klidu a pořádku. Vlnu nesouhlasu vyvolává jednostranné působení některých sdělovacích prostředků. Silný negativní ohlas je na vysílání Čs. televize, především studia Kontakt. Postup ÚV KSČ je pracovními kolektivy závodů často hodnocen jako nerozhodný a nedůsledný. Je požadováno, aby vedoucí funkcionáři strany navštěvovali podniky, zaujali stanovisko k současnému dění a stanovili postup řešení vzniklé situace.

Demonstrace v Praze, již se zúčastnilo na 200 000 lidí, byla opět využita, zejména Čs. televizí k vytváření tlaku na KSČ, vládu ČSSR a dění v celé republice. Zvláště emotivně působilo vystoupení některých herců a V. Havla. Samotné jeho objevení se na Václavském náměstí bylo přijato bouřlivým potleskem. Mimo jiné nabádal přítomné a všechny pracující ke generální stávce jménem tzv. Občanského fóra. On i další řečníci děkovali studentům, že za ně pozvedli prapor, uváděli, že pondělí je poslední den, kdy KSČ je u moci, strana je neschopná řídit stát apod. Shromáždění na Václavském náměstí skončilo kolem 18. hodiny. Nadále zde zůstal značný počet lidí, kteří mezi sebou diskutovali. Část z nich se pak vydala Národní třídou na Újezd a dále k Malostranskému náměstí.

Negativně působí promítání videozáznamů z pátečního zásahu bezpečnostních sil, například u Realistického divadla Zdeňka Nejedlého, u průchozu Divadla E.F.Buriana a dalších místech v Praze, ale i ve školách. Promítání je provázeno tendenčně zaměřeným výkladem s cílem diskreditovat příslušníky SNB apod. Kazety s tímto záznamem se objevují i v některých krajích (Jihočeský, Východočeský).

V Praze byly zaznamenány další pokusy studentů a herců vybízet pracující ke generální stávce 27.11.1989. Prohlášení o tom, že se k ní připojují, bylo odesláno z Geofyziky závod Praha 5 vládě ČSR, PV ROH v Brně, OOR Praha 5, OV KSČ Praha 5 a výboru Čs. veřejnosti pro lidská práva a humanitární spolupráci. Pokusy zorganizovat stávku byly zaznamenány i ve s.p. Výtahy, ZPA Jinonice, Tesle Strašnice a řadě dalších. Obdobná situace je i v dalších krajích. Například západočeský KV KSČ uvádí, že v okresech Cheb a Karlovy Vary je cca 1/5 pracujících ochotna jít do generální stávky. Z OV KSČ Praha 3 upozornili, že po Praze jsou rozšiřovány letáky tzv. Klubu českých pacifistů - letáky rozšiřují Adam Černý a Petr Kubín. Čs. strana socialistická má ve vývěsních skřínkách na náměstí Republiky vyvěšeny fotografie z Václavského náměstí, z událostí dne 17.11.1989, prohlášení bratra Kučery, prohlášení ÚV ČSS. V těchto místech jsou rovněž vyvěšeny různé kreslené vtipy antisocialistického zaměření.

V ateliéru č. 6 Filmového studia Barrandov pokračovali ve svých vystoupeních herci Brejchová, Vašut, Brzobohatý, Kemr a Veškrnová. Byly zde přijaty požadavky na odstranění vedoucí úlohy KSČ, odstoupení vlády, odmítnutí Poučení z roku 1968, na svolání mimořádného sjezdu KSČ na leden 1990, na přímé volby a potrestání viníků událostí na Národní třídě. V 5. ZO KSČ Filmového studia Barrandov bylo odevzdáno 20 členských legitimací.

Obvodní výbor KSČ Praha 5 obdržel dopis komunistů z Výzkumného ústavu potravinářského průmyslu, ve kterém komunisté nesouhlasí s hodnocením událostí dne 17.11.1989 ÚV KSČ a vládou ČSSR, odsuzují zásah jednotek VB. Mimo to v něm vyjadřují názory, že na současnou pasivitu stranických řad má vliv řada chybných politických rozhodnutí a strnulé setrvávání na straších přístupech. Na základě toho požadují nové vedení strany a svolání mimořádného zasedání ÚV KSČ, které by se touto problematikou zabývalo. Neberou argumenty vedoucího tajemníka MěV KSČ v Praze s. Štěpána, že na mládež mají vliv západní sdělovací prostředky a různé ideodiverzní centrály. Charakterizují to jako zjednodušování analýzy příčin současných společenských jevů a zakrývání našich vlastních chyb.

V Brně se včerejší demonstrace zúčastnilo cca 30 000 lidí. Na podiu se střídali různí řečníci. Nejprve vystoupil zástupce nezávislého studentského sdružení s prohlášením. Po přečtení požadavku na odstoupení zkompromitovaných politiků, kteří nesou odpovědnost za zásah vojsk zemí Varšavské smlouvy v roce 1968 a požadavku revize událostí těchto let se strhl obrovský aplaus. Radomír Malý požadoval, aby se řekla skutečná pravda o událostech z let krize i podle něho „o masovém vrahovi Klementovi Gottwaldovi.“ Vyzval zároveň Gerneru, aby přečetl prohlášení kardinála Tomáška z Lidové demokracie. Na shromáždění vystoupili i údajní dělníci, kteří se vyjádřili, že budou stávkovat. Shromáždění pozdravili emotivně i zástupci Čs. strany socialistické. Tajemník KV SSM byl při některých pasážích vypískán. Na shromáždění byla řada hesel, největší aplaus vyvolala hesla, v nichž byla odsuzována vedoucí úloha strany. Na demonstraci bylo ohlášeno vytvoření občanského fóra v Brně a jeho složení.

Další demonstrace se uskutečnily v Třebíči 100 lidí, v Prostějově 400, Uherském Hradišti 600, Uherském Brodě 100, Žďáru nad Sázavou 150, Kroměříži 400, Břeclavi 250 a Gottwaldově 40. Kromě studentských požadavků je na těchto shromážděních patrná zvýšená činnost Chartistů, čtení prohlášení kardinála Tomáška a další požadavky jako jsou svobodné volby, odstoupení vlády apod.

V Severočeském kraji se v Ústí nad Labem na náměstí sešlo cca 3 000 lidí, kteří se vydali na pochod městem. Rovněž v Liberci se shromáždilo asi 3 000 mladých lidí. Vykřikovali požadavky na odstoupení s. Husáka a Jakeše. K demonstrujícím promluvil student Žáček, vyzýval k účasti na generální stávce. V Mostě se na základě informace v Mladé frontě sešlo na 4 000 demonstrantů. Poté, co jim bylo zástupci MěNV oznámeno, že informace v Mladé frontě byla lživá a že se jedná o akci nepovolenou, se asi polovina přítomných rozešla. Ostatní zůstali a vznášeli ekologické požadavky.

Ve Východočeském kraji v Trutnově mělo vystoupení asi 500 lidí ostřejší charakter, byla skandována hesla vyzývající k odstoupení vlády, k odstranění vedoucí úlohy strany apod. Na výzvu MěNV se rozešli. V Pardubicích se lidé shromáždili u divadla, vedli dialog. Do budovy vpuštění nebyli. V Hradci Králové se na Žižkově náměstí sešlo 2 000 - 3 000 lidí bez hesel, následoval pochod městem. V Havlíčkově Brodě se demonstrace zúčastnilo 250 - 300 osob, mezi studenty byli i příslušníci střední a starší generace. I zde zazněly požadavky na svržení vlády. Dne 23.11.1989 v 5,30 hod. proběhla demonstrace asi 50 mladých lidí u nádraží ČSAD v Hradci Králové. Svým vystoupením chtěli získat pracující nastupující do zaměstnání na svou stranu - pro stávkou.

V Košicích (Východoslovenský kraj) se na Leninově ulici dne 22.11.1989 sešlo asi 3 000 studentů. Nesli zapálené svíčky a vyvolávali hesla "jednota, jednota" a "den není noc". Obdobná shromáždění studentů a dalších občanů se uskutečnila i v ostatních krajích.

Okresní výbory KSČ v Jihomoravském kraji upozorňují, že sílí dotazy, jak dlouho bude ještě působit televize a rozhlas k podněcování emocí a navádění k uskutečňování generální stávky. Podobné ohlasy docházely i v průběhu noci telefonicky na odbor vnitrostranických informací zejména po vysílání Čs. televize z včerejší demonstrace na Václavském náměstí. Komunisté v nich vyjadřovali své rozhořčení nad tím, že ústřední výbor KSČ může takovouto situaci připustit a požadovali rozhodný zásah. Například stará členka KSČ z Teplic si ztěžovala na Čs. televizi, že nechtěla vzít její stížnost na obsah odpoledního vysílání z Václavského náměstí, kde zabírala a nechala mluvit "známou" Galatíkovou a další herce i V. Havla. Svým vystoupením dezorientují veřejnost a vytváří tlaky proti straně, která upozorňuje na záměry nepřátelských sil a zneužívají přitom nedospělou mládež. Zvláště ji pobouřilo vystoupení údajného dělníka, který o sobě řekl, že je 20 let členem KSČ a skutečný socialismus byl za Dubčeka a Smrkovského. Jeho výrok

byl uvítán silným potleskem a jásotem přítomných, čímž potvrdili, že buď vůbec neuvažují o tom, co kdo říká a nebo jsou skutečně na kontrarevoluční platformě.

Neznámý občan z Prahy - komunista v nočním telefonátu upozornil na výzdobu metra na stanici Želivského a na rozhovor který měl s pracovníkem obsluhujícím tuto stanici. Tento mu sdělil, že v pondělí 27.11.1989 jdou do generální stávky, ať si výzdoby nevšímá, protože mají stávku odsouhlasenou ředitelem. Podle jeho údaje se mají stávky zúčastnit i Pražské teplárny. Mimo to vyjádřil názor, že " s. Jakeš by neměl již pronášet jenom výzvy, to nestačí, ale musí se konečně postavit do čela šiku v boji proti nepříteli. Zítra jít do závodů a zvednout dělnickou třídu k obraně socialismu".

Pracovník JZD Hury telefonicky požadoval zásah proti V. Havlovi, který na Václavském náměstí zneužíval nezletilých dětí pro uskutečnění svých cílů a vybízel ke generální stávce. Ujistil ÚV KSČ, že jejich družstvo pracuje tak, aby byla zabezpečena výživa národa a proto potřebují klid. Požadoval zastavení dalších provokací v masových sdělovacích prostředcích. Odsoudil stávky studentů, přípravy v Pražském metru a v dalších podnicích ke generální stávce 27.11.1989 a požadoval telefoní číslo na V. Havla, aby s ním mohl vést dialog, o který žádá. Nejraději by ho pozval do JZD, aby tam svou práci dokázal jak to skutečně se socialismem myslí.

Poslankyně ONV Semily s. Pošťáková vyjádřila telefonicky připomínky k Čs. televizi, že je ve vysílání většinou tendenční. Stále zdůrazňuje například neúměrný zásah bezpečnosti proti studentům. Jak to může tvrdit, když to zatím nebylo přešetřeno, třeba se dojde k tomu, že to byl zásah naprosto úměrný a nebo příliš benevolentní. V souvislosti s tím upozorňuje na dopis Miloslava Veise z Prahy 4, uveřejněný v Rudém právu, ve kterém se uvádí, "jak si mám vysvětlit proč novinář píše jen poloviční pravdu, nebo lež, proč nepíše o lešenářských trubkách a gumových hadicích v rukou účastníků oné pokojné demonstrace". Dále i o heslech "smrt komunistům,

pryč s vládou, pryč s SNB" apod, která účastníci demonstrace provolávali. Byl jsem přítom a zaráží mě, jak se dají překrucovat fakta". S. Pošťáková také vyslovila pochybnost o zastoupení skutečných komunistů v Čs. televizi. Myslela si, že tendenční informace jsou možné pouze na Západě, dnes o tom pochybuje. Je to zřejmě snaha manipulovat veřejné mínění. Požaduje ráznější opatření, neboť každý náš ústupek si nepřátelské síly vykládají jako slabost.

Vojenský útvar Náměšť nad Oslavou sdělil, "nemůžeme se ztotožnit s tím, co se děje. Mladá fronta a televizní noviny jsou tendenční. Lidem to hýbe. Třeba zaujmout skutečné stanovisko. Zastáváme to, že příslušníci bezpečnosti při všech zásazích byli vždy vyprovokováni. Víme odkud tlaky jsou. Do televize je potřeba dát pořádné lidi. Soudruzi jste podporováni ze všech stran."

Rodina Razimova z Teplic vyjádřila telefonicky podporu ÚV KSČ. "jsme přesvědčeni, že nadcházející zasedání ÚV přijme jednoznačné a rozhodné stanovisko ke stávkám studentů a herců. Jakým právem chodí po závodech a vyzývají ke stávkám. Co udělali pro společnost, aby mohli klást straně podmínky. Stávky slouží nepřátelům socialismu. Je jim to třeba říct a opak dělají naše sdělovací prostředky.

Dnes ráno volal s. Pospíšil z Prahy - Jižního města. Upozorňoval, že podniky dávají k dispozici rozmnožovací techniku pro organizování generální stávky.

Složitá je nadále situace na vysokých a středních školách. V různých místech ČSSR se na podporu požadavků pražských studentů vyjádřily kolektivy středních škol, některé další školy vstoupily do stávky. Aktivitu stávkových výborů pomáhají v kraji udržovat emisaři vysílání z pražských, ale i dalších vysokých škol. Na gymnázium Havlíčkův Brod (Východočeský kraj) přišel dnes poslanec ČNR za Československou stranu socialistickou bratr Henzl a na nádvoří školy diskutoval se žáky o otázkách organizování stávek.

Vývoj událostí ukazuje na nejednotnost názorů na některých školách. Dochází ke změnám ve složení stávkových výborů a někde i k radikalizaci jejich názorů a požadavků. Velmi ostrá diskuse např. probíhala mezi studenty a vedením Vysoké školy lesnické a dřevařské Zvolen (Středoslovenský kraj). Studenti chtějí odeslat rezoluce obsahující požadavek na odstoupení vlády a nesouhlas se zakotvením vedoucí úlohy KSČ v nové ústavě. Požadují dále propuštění politických vězňů. Na Vysoké škole dopravy a spojů v Žilině v témže kraji se prohlubuje rozpor mezi stanovisky fakultního výboru SSM a stávkového výboru. Výbor SSM nadále nechce podporovat stávkové hnutí. Vědecká rada školy rozhodla, že pedagogové SSM podpoří, stávkový výbor naproti tomu své požadavky stupňuje.

Podle poznatků oddělení školství, vědy a kultury ÚV KSČ se dále zhoršuje situace na středních školách v Praze. Jednotlivé stávkové výbory pracují a vzájemně se podporují. Do škol přichází velké množství herců a studentů vysokých škol. Pozitivně je hodnoceno vystupování herce Haničince. Ředitelé a učitelé škol požadují, aby na besedy do škol přišli funkcionáři KSČ.

Rektoři všech vysokých škol v Brně vydali včera prohlášení k obnovení výuky a zahájení dialogu v prostorách škol. V Gottwaldově se zúčastnilo 1 200 středoškoláků oslav narození Klementa Gottwalda.

Z poznatků odboru kultury ÚV KSČ vyplývá, že v průběhu včerejšího dne se situace v oblasti kultury vyvíjela značně rozporně a nepřehledně. Zatímco třeba členská schůze ZO KSČ s.p. Výstavnictví proběhla v klidu a pořádku bez jakýchkoliv rušivých vlivů, z jiných stranických organizací v oblasti kultury přicházejí nepotvrzené zprávy o tom, že další členové strany žádají o zrušení členství. Národní umělec Ivo Žídek podle informací, které zazněly na diskusním fóru Činoherního klubu, vrátil čestný titul národního umělce jako údajný protest proti politice strany a vlády. Výbor Svazu českých spisovatelů

po vzrušeném jednání přijal dva dokumenty, z nichž jeden má konstruktivnější charakter, zatímco druhý je emotivnější. V zásadě však spisovatelé nebo alespoň jejich značná část odmítají rozvrat, který by mohl posloužit politickým ambicím některých neukojených jednotlivců a skupin. Tento dokument byl dnes publikován v Rudém právu. Podle údajů z vedení Svazu českých výtvarných umělců má vedení svazu situaci pod jistou kontrolou. Stejná situace je ve svazech architektů, hudebních skladatelů a koncertních umělců. Předsednictva těchto svazů zasedají dnes. Shromáždění pracovníků Národního divadla, které proběhlo včera v odpoledních hodinách, však prokázalo, že situace na první scéně se nelepší. Většina pracovníků ND odmítá uvolnění šéfa činohry profesora Lukeše, o které s. Lukeš sám požádal. Ředitel ND s. Pauer je kritizován za to, že žádosti o uvolnění profesora Lukeše vyhověl bez konzultace s CZV KSČ. Přítomný ministr kultury s. Kymlička byl dotazován, proč nejsou scény ND otevřeny pro diskuse umělců s veřejností.

Nadále pokračuje tendence pražských umělců, zejména divadelníků, vyjíždět do jiných krajů a závodů a získávat pro podporu stávky dělníky. Mnozí exponenti různých opozičních struktur z řad umělců a dalších profesí navštěvují také střední školy, které vstoupily do stávky, ale ve kterých jsou studenti přítomni. V diskusích s nimi objasňují a propagují cíle tzv. Občanského fóra, zejména pak zrušení článku Ústavy o vedoucí úloze KSČ a uspořádání svobodných voleb.

Zatímco v řadách mnohých členů uměleckých svazů je patrná vzrůstající nervozita a obavy z možných důsledků další eskalace stávek, vliv opozičních struktur na studentskou mládež prudce stoupá. Obecně však lze říci, že po včerejším svolání zasedání ÚV KSČ se od tohoto nadcházejícího jednání nejvyššího stranického orgánu očekávají kádrové změny a další opatření k vyřešení vzniklé situace. Mezi komunisty v kulturní sféře, tedy alespoň mezi těmi, kteří nepodlehli psychóze posledních dnů, je považováno za možnou cestu k řešení, resp. první krok správným směrem, včerejší prohlášení ÚV Národní fronty.

Ve městech v celé ČSSR jsou vylepována prohlášení studentů, herců a různých neformálních skupin. Obsahují požadavky na přešetření událostí 17.11.1989 a potrestání lidí odpovědných za zákrok pořádkových sil. Dále je požadováno odstoupení řady vedoucích představitelů strany a státu, vyškrtnutí vedoucí úlohy ÚV KSČ z Ústavy apod.

Ve Středočeském, Severomoravském, Východoslovenském i dalších krajích narůstá počet letáků s protistátním obsahem, anonymů a výhrůžek funkcionářům KSČ a příslušníkům SNB. Například v Bardejově (Východoslovenský kraj) byla v noci na dnešek vyvěšena hesla "Stop komunistům" a "Pryč s komunisty".

Dnes v 6,00 hodin ráno obdržela předsedkyně CZV KSČ Sázavanu Zruč nad Sázavou (Středočeský kraj) výhrůžný anonymní telefonát. Byla v něm napadána za nevpustění studentů do podniku a bylo jí vyhrožováno, že bude pozvána Čs. televizí ke zdůvodnění svého postupu.

Na ústřední výbor KSČ docházejí další rezoluce, jejichž charakter se postupně mění. Zatímco jich včera z celkového počtu 177 bylo proti politice strany 14, dnes jich odbor vnitrostranických informací obdržel celkem 167 a z nich v 93 je vyjadřována nedůvěra k vedení strany a státu a odsuzován zásah pořádkových sil v Praze. Od pracovních kolektivů a společenských organizací je to, 49 od stranických orgánů (ZO a CZV KSČ) 24 a 20 od jednotlivců. Například v ZO KSČ Stavoprojekta Liberec komunisté požadují, aby z vrcholných stranických a vládních orgánů odstoupili všichni představitelé, kteří odpovídají za současnou neklidnou politiku a špatnou hospodářskou situaci.

V rezolucích, ve kterých je vyjadřována podpora a odhodlaní bojovat za socialismus je požadováno, aby byly organizovány aktivity a shromáždění komunistů v celé republice a využívány jako tribuna dělnické třídy s cílem zastavit tlak ostatních sil.

Západočeský KV KSČ v informaci uvádí, že v názorové hladině se například v okresech Cheb a Rokycany vyskytují požadavky na kádrové změny, které by mělo řešit zasedání ÚV KSČ. Odůvodňovány jsou tím, že například s. Jakeš, Indra, Fojtík a Husák nejsou schopni již situaci řešit, i když je třeba jejich práci ocenit. Dokládáno je to tím, že ÚV KSČ dosud nezaujal konkrétní východiska ze současné situace, což budí dojem, jakoby se nic nedělo. Podceňovat nelze zvláště přípravy na generální stávku.

Příslušníci LM, kteří se vrátili do Brna z Prahy jsou rozčarováni z toho, že se museli vrátit i z toho, co jejich přesun do Prahy a domů provázelo (rozpornost pokynů, žádná organizace ani péče). Příslušníkům LM bylo vysloveno poděkování, ale oficiální stanovisko krajskému štábu LM dosud chybí.

Při získávání ohlasů a názorů z nižších stranických orgánů a základních organizací se ozývají hlasy požadující zlepšení informovanosti krajských a okresních výborů KSČ. Pro funkcionáře, pracovníky aparátu a přední aktiv KSČ by měly být častěji (průběžně) zasílány informace obsahující jasná stanoviska ústředního výboru k vývoji současné situace, vyzbrojující k ofenzivnímu boji. Ve stranických aparátech je známo, že denně zasedá PÚV KSČ, ale o přijatých závěrech nikdo neinformuje.

Obdobné názory zaznívají i z oddělení ústředního výboru. Pracovníci nejsou informováni, neznají, jaké jsou další záměry ÚV KSČ. Aparát není jednotně řízen. Mezi pracovníky dochází k různým dohadům o dalším vývoji.